

Magyar Népművelés

**Fejérvármegye Népművelési Bizottságának
és Testnevelési Bizottságának hivatalos lapja**

Szerkesztőség:

Székesfehérvár, Rákóczi-utca 6/b.

Kiadóhivatal:

Székesfehérvár, Vármegyeház.

Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Dr. Havranek József, Mészöly Géza,
Nevelős Lajos, Chalupka Rezső,
Bene Lajos, Nemes Ernő.

FELELŐS SZERKESZTŐ: BENE LAJOS.

Megjelenik minden hó 15-én.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 2 pengő.

Hirdetéseket megállapodás szerint vesz
fel a kiadóhivatal. — Előfizetések és hir-
detések a kiadóhivatal címére küldendők.

Hazafias ünnepeink.

A közelgő március 15-ére gondolva, melyet minden évben legtöbb községben megünnepelnek, szükségesnek tartok egyet-mást elmondani a hivatott népművelőknek, hogy gondolkozzanak rajta s amennyiben velem egyetértenek, elhatározások teremjenek, melyek nyomán a nemzeti nevelés szolgálatába állítsák a nemzeti ünnepeinket. Ne csak egy szépen lefolyt ünnepély legyen az, mely gyönyörködött, hanem a lelkeket megtermékenyítse, a hazafias érzést mélyítse, azt áldozatossá tegye.

A mi hazafias ünnepeink régebben kimerültek az iskolai ünnepekben. A gyermekeknek szólt. Csak nagyobb városokban fordult elő, hogy egyesületek is részt kértek az ünnepelésből. Nagy általánosságban pedig nemcsak külsőleg, hanem belsőleg is távol maradtak attól. A nemzeti öntudat ébrentartására, az összetartozandóságunkra, a közért való áldozat hozatalra, a magánérdekeknek a közös, nagy nemzeti érdekeink alárendelésére csak igen kevesen gondoltak. Természetes következménye volt annak, hogy a világháború idején, a gyöngébb lelkeket könnyen meg lehetett mérgezni. A tömegekre könnyen hatott az ellenséges propaganda, mely kívül és belülről egyaránt folyt. Azzal szemben mi összetett kezekkel néztük, lemosolyogtunk őket. Arra nem gondoltunk, hogy hazánk milliói a mély nemzeti nevelést nélkülözik, a nemzeti öntudatuk nagyon mérsékelt, akárhányszor csak a német szidásáig terjedt. Nem használtuk fel a különböző alkalmakat és nemzeti ünnepeinket arra, hogy a társadalom minden rétege teljesen

tájékozott legyen a hazai állapotokról, tisztultan lássa a magyar nemzeti célt és feltartóztatlanul törekedjék feléje.

Március 15-én a szabadság, egyenlőség és testvériség ünnepét ültük. De a szabadság hangoztatásánál ritkán fordítottunk gondot annak a kidomborítására, hogy az nem szabadság. Nem mondtuk meg, hogy a szabadság korlátokat is állít, nemhogy ledöntene azokat. A mi szabadságunk egyénenként összefügg a mások szabadságával s nem lehet olyan terjedelmű, amely más szabadságába belegázol, esetleg azt le is tiporja. A szabadsággal való élésre, a szabadsággal való visszaélésre ritkán hívtuk fel a figyelmet.

Az egyenlőség hangoztatásával szintén csak a kimondott és elröppent szónál maradtunk, nem fordítottunk időt és fáradságot arra, hogy megértessük ennek az igazi jelentőségét. Egy állandó gyulóanyagot halmoztunk össze, amely a társadalmi ellentéteket kiélesítő irányzat kihasználta ellenünk s a szabadság ünnepén felhasználta a vezetésre hivatottak ellen. Az ellentéteket kiélezte, igyekezett reámutatni arra, hogy az egyenlőségre még csak törekvés sincs.

A testvériség helyett a gyűlölködés magvait szórták azok, akiknek sem Istenünk, sem hazájuk nem volt. A 48-as eszmék diadalát mindnyájan élveztük, valamennyiünk haladásának, boldogulásának, a magyar nemzet szebb jövőjének zálogaképp vettük és ünnepeltük. De nem használtuk fel a nemzetnevelés céljaira belterjesen s ezért nem is tudtuk annak értékét kellőképpen kihasználni.

Kétségtelen, hogy a 48-as átalakulások olyan hirtelen jöttek, hogy nem találtak kellő-

képen berendezetteknek arra, hogy a változott viszonyok között kihasználjuk mindazt, amire a nemzetnek szüksége van. Későbbi időkben is sok nehézséggel kellett megküzdnie a magyar nemzet vezetőinek s nem láthatták úgy a helyzetet, mint most mi. Azonban a világháború után sok mindent tisztábban látunk, bőséges és szomorú tapasztalataink vannak, amelyeket a jobb jövő előkészítésére felhasználhatunk.

A nemzeti ünnepeinknek az iskola falait át kell lépniök, nemcsak a gyermekeknek szóló hivatalos ünnep, vagy szünet, hanem az egyes helységek minden rendű és rangú lakosának ünnepe kell, hogy legyenek. Az ünnepélyen pedig különös gond fordítandó arra, hogy az összalakosság résztvegyen benne, a lefolyásából pedig a hazafias érzés ápolásán kívül különös gond fordítandó arra, hogy a jelenlegi állapotunkat lássák a maga valójában, a jövőnkről tisztult fogalmakat szerezzenek a lakosok, érezzék át, hogy a haza minden polgárának kötelessége a jobb jövőért dolgozni, egymást megértve, támogatni minden törekvést, amely erre irányul s főleg azt megértetni, hogy a haza mindenek előtt, áldozatokat kell hoznunk, mert csak úgy remélhetjük a jobb jövőndőt.

Bene Lajos.

A pákozdvári őstelep.

Fejérmegyében nem ritkák az őskori telepek. Közülök nevezetesebbek az alcsuti urodalomhoz tartozó, göböljárasi Pogányvár, a váli Pogányvár, Százhalombattán az Atilla várának mondott őstelep. Általában ide sorozhatók mindazok a helyek, amelyek a nép nyelvén Pogányvár, Bolondvár néven szerepelnek. Megyénk területén ezek egyike sincs még szakszerűen átkutatva, csak a pákozdvári őstelep, ahol a múlt évben a Fejérvármegyei és Székesfehérvári Muzeumegyesület végeztetett ásatást.

Ez a telep Pákozdváros községi mintegy órányira fekszik fent a hegyek között, Világospuszta fölött. Általában Pákozdvárnak, a világosiak Pogányvárnak vagy csak egyszerűen Várnak mondják, mert egyrészt nehezen megmászható, mély völgyek határolják, másrészt helyenként szabad szemmel is kivehető sáncok kerítik. Feljárata a lassan emelkedő Bodzavölgy, melynek nyílásánál két bástyaszerű, mester-séges domb emelkedik, szinte kaput alkot.

Az ásatás egyik érdekes eredménye, hogy ráakadtunk az őskori ember földalatti lakásaira. Mikor ugyanis a szürke termőtalajt áttörtük és vagy két

méter mélységben leértünk a sárgás lösztalajba, itt szabályos, kör alakú, szürkés foltokat találtunk. E foltok bedült, méhkas alakú üregeknek bizonyultak és különböző célokra szolgáltak. Voltak közöttük tüzhellyel, körben futó padkával felszerelt lakások, míg mások, melyek megszenesedett gabonát, nagyszámú cserépdarabot, törött csont- és agancs eszközöket tartalmaztak, magtárul, személgödörül használt üregek lehettek. Átmérőjük másfél méter körül volt és így bizony kevesen, ezek is összekuporodva fértek el benne. Ép azért csak télen, rossz időben kerestek bennük menedéket, egyébként a szabadban tartózkodtak.

A sáncot átmetszve azt tapasztaltuk, hogy annak felső része égetett agyaggal egymáshoz tapasztott terméskövekkel volt megerősítve. Kifelé meredeken ereszkedik le, míg a vár belseje felé lankásan lejtős. Megtaláltuk közel a telephez annak temetőjét is, melyből jellegzetes, bronzkori urnasírokat ástunk ki.

Maga a vár két részre oszlik: kis vár és nagy vár. Már felszínük elárulja, hogy emberlakta helyek voltak. Kosár számra lehet rajtuk gyűjteni az őskori cserepeket, ha pedig ásni kezdünk, sok helyen egymásra halmozva kerülnek elő a különféle edénytöredékek. Többnyire egyszerűek, díszítés nélküliek, de vannak közöttük díszesek is. Az ép edények ritkák, rendszerint kisebb pohárfélék, azonban a töredékek átválogatásával nagyobb fazékféléket is sikerült összeilleszteni. A legnagyobb lelet egy 80 cm. magas hamvveder díszítéssel; a legérdekesebb egy fent is, lent is nyitott, lyukakkal áttört, lampaüvegalakú agyagedény, mely analógiák alapján, lángborító lehetett.

A kő-, agancs- és csonteszközök között van kalapács, csákány, simító, kés, véső és különféle vékonyabb, vastagabb szűrő eszköz. Nagyon érdekes és ritka az a hatalmas vadkanagyar, mely szélein a nyakba akasztásra, kisebb csüngők felfüggesztésére lyukakkal van átfurva.

Találtunk bronztárgyakat is, de kis számban. Közülök említésre méltó két vésőalakú bronzbalta és számos, apró övdisz. A bronzoknak e csekély száma, viszont az agancs- és csonteszközök gyakorisága, meg a gyéren előforduló kőeszközök azt mutatják, hogy a pákozdvári őstelep a bronzkorszak elejéről való, tehát kora Kr. e. 2000 évre tehető.

A telep régiségekben való gazdagságát s rengeteg kielejtett anyag mellett ez mutatja, hogy az ásatásból 44 kőszerszám, 125 csont- és agancstárgy, 110 bronzrégiség, 627 agyagkészítmény és 5 másfajta tárgy került a muzeumba. Sajnos, a muzeum szűk volta miatt a leletekből csak keveset állíthattunk ki, de ezek elsőrendű adatok hazánk őskori műveltségéhez és mint szemléltető anyag a népművelődésnek is kltűnő szolgálatot tesz.

Marosi Arnold.

A népművelés tizparancsolata.

(Folytatás.)

Mint előző fejezetben jeleztem, ismerjük meg a nép lelkivilágát. A tulajdonságokat, tényezőket osztályozzuk. Keressük ki azokat, amelyek a nemzeti fejlődést, az erkölcsöt, hitet, hazaszeretetet, együttérzést ápolják, ezeket fejlesszük. Vendégszeretet, vitészség, egyenes nyíltság, szótartás, mind megannyi eredeti magyar vonás ápolásra vár. Ezekre terjedjen ki figyelmünk, ezeket fokozzuk, mert ezzel a nemzeti erőt növeljük, karakterünket élesítjük.

Idegenek közé ékelt nemzet vagyunk, a mind erősebb támadásokkal szemben csak úgy tarthatjuk fenn magunkat, ha ősi vonásainkat megtartjuk, ha faji jó tulajdonságainkat neveléssel erősítjük.

Ezeréves közös sors, népszokások, népviselet, fajnővesség, hagyomány, népköltészet, népdal, nemzeti játékok mind-mind összekötő kapocs, erősítő.

Sajnos, ma már ezek mind veszendőbe mennek; a háború, a háborúval járó népkeveredés a legtöbbet ártott. Idegen szokások keveredtek a magyar közé. A város kitekert, jassz nyelvéről, »jazz band«, tangó, schimmi, ping-pong stb. nem is szólok. Erkölcsi képet nem festek, az már nem papírra való!

De a falvakra is alig lehet ráismerni. Azt mondhatnánk, kamaszkodnak. Ledobták régi ruhájukat és most nem találnak másikat helyibe. Méta helyett football járja. A csárdás, a világ legszebb, legváltozatosabb tánca a magyar csárdás, a palotás. a körmagyar, toborzó mind ritkább, de ugorják, vágy gyurják, lökik — ropyi nem lehet — a vasszeppet, sőt a többet forgolódó legény simmizik is. Az ellenzós, zsinóros magyar ruha helyett bricsesz, angol sportruha van a fiataliságon.

Önkénytelenül is kérdezem, miért e változások?! Talán a méta nem fejleszti elég harmónikusan a testet, vagy nem foglalkoztat, nem nyújt szórakozást? Nem hinném, hisz az angol eredetű football sem ügyesíti jobban a játékost, nem fejleszti összehangzatosabban az izmokat, sőt ellenkezőleg és még felül rá durvit, idegessé teszi a játékost s szemlélőt egyaránt és nem is magyar.

A testnevelésnél a Levente Egyesületekben legyünk az ilyenekre is figyelmesek, ne tekintsük kicsiségnek az egészet.

Magyar cigányzene, népdal, kell tűzesebb, vigabb, lágyabb, vagy szomorubb! Hiszen minden változatot felölel. A dűnnyögő jazz bandhoz nem is hasonlítom!

A magyar táncnál szebb, temperamentumosabb meg épen nem kell.

A magyar ruha, a népviselet csodásan szép, festői. Egy nemzet sem dicsekedhetik ilyenekkel. És mi... nem hordjuk! Miért, miért, miért nem?!

Ne csak külsőségeknek tekintsük ezeket, mert valójában nem is azok, de ismerjük fel a bennük rejlő hatalmas erőt, mert a múltban gyökereznek, az ezeréves dicső magyar múlttal, ősökkel fűznek össze minket, azok szellemét, lelkét hordják maguk-

ban, az összetartozandóságot, a fajiságot jelzik, erősítik.

Ne vegyük máznak a külsőt, mert a régi erkölcs levetésével együttjáró a külső is és viszont. A bohóc komoly utcai ruhájában nem produkálja magát, a kettő üti egymást.

Az új szokások, új erkölcs mint posvány, iszap, mely az ártól visszamaradt, fedi a régi, jó erkölcsű nemzeti talajt.

Teendők: levezető csatornák építése, hogy az áradék eltakarodjon, hogy megtaláljuk a régi alapot, az elmaradott, de tiszta falut, a népleket és erre ezután építsünk, ezt fejlesszük, ez legyen iskolán-kivüli munkásságunk alapja.

A magyar a puszták fia, edzett, erős, nem degenerált, hanem szellemi erőiben, józan észben bővelkedő faj, csak művelés hiányában elmaradott. Ép ezért mivel ugar, rendszeres fejlesztés az iskolán-kivüli népművelés nagy eredményeket válthat ki. Tehát főtörekvésünk legyen a néplelek eredeti, magyaros jó tulajdonságainak ápolása. Ha egyesek feledésbe mentek, ujjtsuk fel azokat. A nevelés mellett, mint korkövetelményt, a műveltséget emeljük. Fő a nevelés, mert veszíteniénk, ha általános műveltség emelésén fáradoznánk csak és emellett a nemzeti vonások ápolását másodrendűnek tekinteni, ugyanis ezáltal világpolgárokat, kozmopolitákat képeznénk, de nem honfiakat, akik a hazáért, a népért, a magyar jövőért tudást, életet, vért, mindent tudnak áldozni. Nekünk pedig elsősorban áldozatos, tetőtől talpig magyar emberekre van szükségünk.

Lebegjen a magyarság szemünk előtt.

Berzsenyi aggódó lelke legyen a mementó:

Romlásnak indult hajdan erős magyar,
Nem látod, Árpád vére miként fajul?
Nem látod a bosszus egeknek
Ostorait nyomorult hazádon?

Mi a magyar most? — Rut sybarita váz,
Letépte fényes nemzeti bélyegét...

IV. A gyógyító pirulákat mazsolákba rejtisd!

Az orvos sokszor méreggel gyógyít, de a beteg ezt nem tudja. A kanalas orvosságok nagy része keserű, kellemetlen ízű; ép ezért a beteg tisztán nem szívesen venné be, sőt találnánk olyanokat, akik egyáltalán nem is használnák, pedig egészségi állapotuk helyreállítása függ tőle. Ez a tapasztalat készítette az orvosokat arra, hogy az ilyen gyógyszerekhez édes szirupot kevertetnek, így a kellemetlen íz nem gátlója többé a bevételnek. A chinint ostyában vesszük be.

A gyógyszerektől, orvostól való idegenkedés, különösen falun, pusztákon a köznépnél nagyon is szembetűnő, dacára az előbb említett keverésnek stb. Ez a félelem, ellenszenv még nagyobb, ha a lélek, a szellem orvoslásáról van szó. Már pedig e téren sok a tennivaló, mert a falu népe szellemiekben beteg, bétég nagy fokba. Nem hülyeségről,

degeneráltságról szólok, sőt ellenkezőleg, mert hála az Istennek, a falusi ember koponyája rendben volna, hanem az elmáradást, a parlagon heverést minősítem betegségnek. És ezt azt hiszem joggal teszem, mert ugyebár beteg az a gazda, aki a földjét ugarban hagyja, így tiszta buza helyett csak gyom terem és nem jut kenyér az asztalára. Mit használna a legjobb talaj, ha nincs művelve? Semmit! Ez a kép áll a falu népének agyára, szellemére, ezeknek művelésére.

»Nagy szerencse, hogy hazánkban az agyvelő szép mennyiségű, csak itt-amott kiművelése hátra van« mondja nagy Széchenyi. Ez száz év előtti megállapítás, de áll ma is. Kenéz Béla dr., a Magyar Gyermektanulmányi Társaság elnöke az első Magyar Tehetségvédelmi Kongresszuson — 1926. február 2-án és 3-án — a következőket mondja: »Magyarország a tehetségek hazája, de a tehetségek tragikus pusztulásának is földje volt mindig. A kevésbé produktív ország elsorvad a nemzetek nagy versenyében.«

Igen, a természetes jó agyvelő nem ritka, de még a különös tehetség sem. A faluban is hány és hány tehetség szunyadt el anélkül, hogy még csak tudomást is szereztünk volna róla, a nemzetnek minő mérhetetlen kára van ebből; de ne a kiváltságokról szóljak, mert hiszen iskolánkivüli tevékenységünknel a fősúly kell, hogy a tömegre helyeződjön, csak a természetes jó ésszt vegyük, azt mondhatjuk általánosságban, minden falusinak jó esze van, de ez az ész ugar, nincs művelve, fejlesztve. Injekcióra, orvosságra van szükség, hogy a rendes vérgkeringés meginduljon, hogy az elmáradottság helyébe a józan haladó tudás és a hit s a nemzeti lét emlőin táplált műveltség lépjen, mint az agy és lélek helyes művelésének természetes gyümölcse. Az injekció a tudásvágy felkeltése, ez indítja meg a lelki vérkeringést; a további ható orvosság pedig a képzés, nevelés, melyly a rossz kinövéseket nyesegetjük, az idegenből behurcolt káros bacillusokat megfojtjuk és a néplélek jó tulajdonságait ápoljuk.

De hogyan adjuk be ezt az orvosságot, mikor a falu népe idegenkedik tőle, mikor a falusi emberekben a konzervativizmus oly nagy, mikor a tulajtott önérzet nem engedi, hogy valaki a hibát lássa, pláne felfedje és mi több, javítsa. Ilyen körülmények közt hogyan nyújtunk segítyt? Csokonai Vitéz Mihály utbaigazítást ad: »Ha szellemileg elmaradt és beteg nemzetünknek orvosságot akarunk adni, akkor az orvosságos kanalat mézzel kell bekenni, a gyógyító pirulákat pedig mazsolákba rejtjük.«

Legyünk csak őszinték magunkban önmagunk iránt, érezzük, hogy hibáink feltárása nem a legjobb érzés — ezért ha tehetjük, takarjuk is, sajnos le még sem teszünk róluk. — Bántja a hiuságunkat, ha még oly jó akaratu is a figyelmeztetés és ha azért történt, hogy látva, leküzdhezzük gyengénket és fejlődésünknek helyes irányt adjunk. A szigorú bírálat sokszor a nagyokat is leteríti; lám Berzsenyi

is elnémitotta. Mennyivel inkább áll ez a primitív műveltségű falusi népre. Ne ostorozzunk! Könnyű elmondani Széchenyi után: az az igaz barát, aki a hibát feltárja, hogy orvosoljon, nem pedig aki tömjénez. Hangsúlyozom, könnyű elmondani, de kiállni nehéz, ahhoz nagy-nagy lélek kell. A hízélgés, tömjénezés pedig férfiu lélekhez méltó, óh de mégis a finom szép tevés, bók hánynak, de hánynak oly jó érzés. »O vanitas vanitatum!« Így van ez, de ugyebár a hiba felfedése haragra lobbant, talán a külvilág nem látja, mert van önuralmunk.

»Amit akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is azt cselekedjétek nekik« mondja az Ur Jézus. És viszont... Ne tévesszük szem elől.

A falu népének kétségtelen sok rossz tulajdonsága van. Ezeknek feltárása, gyógyítása elsőrendű kötelességünk. De vigyázzunk, legyünk tapintatosak. Ugy intézzük a dolgot, hogy a hiuságot ne sértsük — idő dolga, hogy ez az érzékenység is elmúljon — mert könnyen az ellenkezőjét érhetjük el, mint amit akartunk. Hátról dolgozzunk előre. Azaz ügyes fogásokkal adjuk a gondolatot a nép szájába. Ne mi javítsunk, helyesebben, a látszat ne legyen az, mintha mi találtuk volna ki, hanem a benyomás az legyen, hogy a falu népe kíván valarait, mi csak mint a velük együtt lévők, egy érdekkörbe tartozók, haladunk őket el nem hagyva, de velük szorosan összekapcsolódva. A kazán belsejében van a forrás, a külszin semmit nem mutat. De belül azután forrjon ám. Ha a falu életműködését óraműhöz hasonlítom, akkor a vezetőt mint rugót látom, a nép a kerekek és mutatók. A mutatót látjuk, ha a hátlapot felnyitjuk a kerekek sem maradnak homályban, előttünk mozognak, de a fő, a rugó az el van zárva a szem elől. A látszat: a kerekek és mutató végez mindent; a valóság: a rugó a mozgató. Így legyen a faluban végzett iskolánkivüli tevékenységnél is. Az én háttérbe szorítása, a mi kiemelése összekötőkapocs. Közös érdek, közös haszon és ezért közös munkát végzünk mi. Nem pedig az atyáskodó leereszkedés: látom a szükségét, jöjjetek én majd vezetek titeket, hogy boldogulhassatok.

A falu népe együtt tömeg, rá tehát a tömegpszichológia szabályai is vonatkoznak. Tömeggel egyenest szembehelezkedni nem lehet, de vele tartva igenis meg lehet változtatni a hangulatát és felfogását. Pl. egy nem is oly alacsony műveltségű emberek közül álló gyűlés az előadó indítványára lelkesen éljenez és a jelek azt mutatják, hogy egyhangu határozat lesz. De az előadó után az egyik tag feláll, helyt állónak találja az indítványt — igaz csak a beszéd kezdetén — mindjobban összekapcsolódik a hallgatósággal s ezután már ügyes tapintattal bomolgtatja az oly lelkesen fogadott szönyegen fekvő dolgot. — Még senki észre nem veszi, hogy ez már támadás. — Lassan egymásután kibontja az érveit és a vég az, hogy vele a tömeg, önégi ad igazat s ily értelemben tényleg határoz. Az eredmény: amit előbb hajszaál híjján örömmel megszavaz, annak ellene van, az utóbbi indítványa lett jogerős.

Az események nem egész háromnegyed óra pergett le. Fogások, de hasznukat vehetjük.

Utalok ismét a falu lelkivilágának megismerésének fontosságára, a megismert tulajdonságok rendszerezésére. Szó volt, hogy a tulajdonságokat két csoportra osztjuk, a jókat fejlesztjük, a rosszakat nyessük. Amint az építésnél a fokozatosságot kell betartani, mert különben kellőleg meg nem szilárdult téglákat halmozunk egymásra, tehát a teljes egész ereje és tartóssága kártyavár; a hibák eltávolításánál ugyancsak fontos a fokozatosság, mert itt meg ellenesetben az erőltetés ölt szint és szembe találjuk magunkat a faluval, a falu konzervativizmusával és önérzetével. E két erővel meg nyílt harcot nem folytathatunk, mert ellenszenvesek leszünk. Legyünk türelmesek, az idő erős támasz és segítőtárs.

Kérdés, melyek azok a hibák, melyeket orvosolni kell? Erre általánosságban felelni nehéz, helyenkint mások és mások. Azonban többé-kevésbé mindenütt megtaláljuk a konzervativizmust, mint a fejlődés kerékkötőjét. Ha nagy apámnak jó volt, jó nekem is, ez a felfogás is sok helyen járja. Ahol így állunk, ott már bizony akarat gyengeségről szólhatunk. A konzervativizmus gyengítése szükséges, mert mint tudjuk nem csak az ingadozástól, a napi események forrataga által létrejövő szélkakas viselkedéstől óvja a falut, de gátlója a jó, hasznos ujtás bevezetésének is; amint egyrészt erőssége a falunak, másrészt a gyengéje is: tehát ha hozzá nyulunk kétélű fegyvert ragadtunk meg. Ez a tudat adjon irányt, szabja meg a mértéket, csak addig menjünk, amennyire szükséges az iskolánkivüli munkánkban.

Bizzer János.

(Folytatjuk.)

HIREK.

Előfizetési felhívás!

1926. január hó 1-ével előfizetést nyitottunk lapunkra. Egész évi előfizetési díj 2 pengő (25.000 papír korona). Olyan csekély összeg, amit mindenki megerőltetés nélkül kifizethet. Lapunk ugyanaz marad, ami eddig volt: a népművelés és a testnevelés odaadó munkása. Igyekszik az olvasóknak segítségére lenni, hogy a test nevelése és a lélek művelése érdekében kifejtendő munkálkodásukat siker koronázza. Ezenkívül a tanítótság személyi ügyeivel, az iskola külső és belső ügyeivel foglalkozunk. A különböző változásokról és teendőkről tájékoztatást, utmutatást nyújtunk. A vármegye kir. tanfelügyelője hivatalos körrendeleteit lapunkban közli. Ujabban teret engedünk az iskolai tanítás és nevelés körébe vágó, helyi vonatkozású tapasztalatokat, vármegyénket illető irányokat tartalmazó cikkeknek is.

Lapunk mult havi számához postatakarék-pénztári csekk-lapokat melléeltünk. Kérjük, hogy ezek felhasználásával eszközöljék az előfizetéseket.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.

— **Választás.** Léczfalvy Sándor okl. tanítót a mohai ref. iskolához, Várady Sándor okl. tanítót a sáregresi ref. iskolához, Sándor Kálmán okl. tanítót a vajtai róm. kath. iskolához rendes tanítónak megválasztották.

— **Megbízás.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Bognár István okl. tanítót helyettesítéssel bízta meg és szolgálattelelre a nagyvenyim-szőlőhegyi iskolához rendelte.

— **Eltávozás.** Martinek József vajtai róm. kath. tanítót Tolnára, Réthy Gyula mohai tanítót Czeplédre, Vörösmarty Béla bodméri közs. tanítót Magyarszentmihályra választották meg.

— **Uj lap.** Somogyármegye iskolánkivüli népművelési és testnevelési bizottsága lapunkhoz hasonló irányu lapot alapított Somogyármegye Testnevelési és Népművelődési Közlönye címen, amelyet Bakay Árpád és Felczán József szerkesztenek. Az első szám most jelent meg változatos, gyakorlati értékű cikkekkal. Üdvözljük laptársunkat.

— **Népművelés Százhalombattán.** Évek óta lázasan folyik Csonka Hazánkban több kevesebb eredménnyel a felnőttek oktatása. Legtöbb helyen az eredménytelenségnek a vezetőség nemtörődömsége az oka. Ezek a jó urak még mindig nem látják be a felnőttek oktatásának — ezen nemzetmentő munkálatnak — óriási horderejét. Ott azonban, ahol magyar beásülettel dolgoznak, meg is van a kívánt eredmény. Követendő példaképen a sok közül bemutatunk egy községet, ahol rövid pár év alatt szinte hihetetlen eredményt ért el a becsületes munka. A fejérmegyei Százhalombatta községnek 1920-ban lett a plebánosa Kéry Nándor. Az ideális lelkű plebános elszomorodva látta, hogy községében a kultúra nem a legmagasabb fokon van. Ez azonban nem kedvetlenítette el, hanem minden tudásával, lelkének egész melegével fogott a munkának. Megalakította az Ifjusági Egyesületet, dalárdát, népkönyvtárt, ifjusági könyvtárt, hitelszövetkezetet létesített. Vett az ifjusági egyesületnek házat, az iskolának harmóniumot. S hogy a népet a vasárnapi korcsmázástól elvonja, mozit szerzett be, mellyel vásár- és ünnepnapokon ismeretterjesztő és szórakoztató előadásokat tartanak az ifjusági zenekar közreműködésével. De nemcsak a mozi szórakoztatja a község lakóit, hanem évente 3—4-szer szindarabot is ad elő a fiatalság. Ezen népművelési munkálatokban Kéry Nándor plebánosnak méltó munkatársai Zenáldó Etelka tanítónő és Böröcz Lajos tanító, kik sem idől, sem fáradságot nem sajnálva dolgoznak egy szebb jövő reményében. Dicséretet érdemel Kéry Gyula községi jegyző,

Kovács Lajos ny. községi jegyző — aki a tűzoltóságot szervezte meg —, Gál János segédjegyző, Stich Antal téglagyári gondnok és Jankovits Ferenc ifjúsági elnök. Követendő példaként még megemlítjük, hogy a község minden évben 12 jó tanulót küld a tanító vezetésével egyhetes tanulmányutra. Ha megcsonkított Hazánk minden községében így dolgoznak, akkor méltán remélhetjük, hogy — Lesz még kikelet Kolozsvár felett.

— **Széchenyi ünnep Sárszentmihályon.** Sárszentmihály község közönsége f. hó 8-án fényesen sikerült hazafias ünnepélyt rendezett gróf Széchenyi István emlékezetére. Az ünnepély a református iskola tágas termében folyt le, mely zsufolásig megtelt a község színe-javából összegyűlt közönséggel. Az egész ünnepélynek a majdnem kizárólag földmivészekből álló polgári énekhar által meglepő precizitással és mély hatással előadott hazafias énekek szolgáltattak keretet. Magvas, nagy megnyitó beszédet Sarudy György helyettes lelkész tartott, melyet Rabb Juliska, Halasi Lajos Babos Erzs, Rozs Juliska és Nagy István által előadott, jól sikerült szavalatok követtek. Gróf Széchenyi István életrajzi adatait Major József ismertette, a záróbeszédet pedig Arany Mihály vezető jegyző mondotta munkára és hazaszeretetre buzdítva a közönséget. A jelen volt közönség megilletődött lélekkel és nagyon hálásan fogadta az előadott számokat s bizton remélhető, hogy azok hatása sokáig élni fog a szívükben, örvendetes jelül annak, hogy a világháborút követő néhány éven keresztül érezhető közönyösséget hazafias gondolkodás váltotta fel. A szépen sikerült ünnepély megrendezése körül Arany Mihály vezető jegyző, Sarudy György ref. h. lelkész, Károly Menyhért kántortanítót és Major Józsefet illeti elismerés.

— **A »Falu« Országos Földmives Szövetség** minden tagjának évi 60.000 korona tagdíj befizetése után ingyen küldi a »Vasárnap« című illusztrált és gazdag tartalmu hetilapot. A kik »A Falu« folyóiratot óhajtják kapni, évi 100.000 koronát fizetnek. Tagok jelentkezhetnek a »Falu« Szövetség kirendeltségénél (Székesfehérvár, Rákóczi-utca 6/b).

— **Erdélyi képek.** Gáspár Ármán ny. kir. tanfelügyelő »Erdélyi képek« cím alatt 108 oldalra terjedő érdekes füzetet adott ki. A munka olyan ember tollából került ki, aki az ifjúságát, férfikorának legszebb idejét Erdélyben töltötte, nyitott szemmel járt, meleg szívvel figyelt meg mindent. Ez a munkája főleg az oláhokkal foglalkozik. Bevezetésképpen a Janku szabadságharci szereplésével s az oláhok akkori viselkedésével festi alá az 1918. évi forradalmi magatartásukat. Majd a továbbiakban megrajzolja az oláh jellemet, később pedig az oláh megszállással, berendezkedéssel, barbárságukkal, kulturálatlanságukkal foglalkozik és fest azokról színes, de a valóságot fedő képeket. A könyvet olvasóink figyelmébe ajánljuk. Megrendelhető az írónál (Veszprém, Vár 24. szám).

— **III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus.** A kongresszus előkészítő bizottságának elnöki tanácsa folyó évi február hó 4-én délután 5 órakor a Ferenc József Tanítók Házában tartotta ülését Korniss Gyula dr. egyetemi tanár elnöklete alatt a következő részvételével: Rákos István kir. tanácsos, Mosdóssy Imre miniszteri tanácsos, Tauffer Vilmos dr. egyetemi m. tanár, Sulyok János testnevelési szakfelügyelő, Hérodek Károly vakok- és siketnémák intézetének igazgatója, Barkács Mária az Erzsébet Nőiskola igazgatója, Sólyom János gyak. polg. isk. igazgató, Novágh Gyula népművelési titkár, Molnár Oszkár, Édes Jenő középiskolai tanárok, Kovács Dezső dr. a Középiskolai Tanárok Közlönye szerkesztője, továbbá Simon Lajos, Tóth Árpád, Papp Gyula az előkészítő bizottság főtitkára főpénztárosa és titkára. Korniss Gyula dr. elnöki megnyitója után részletesen ismertette a kongresszus szervezetét és ügyrendjét, amelyet többek hozzászólása után az elnökség egyhangulag elfogadott. Eszerint a kongresszus ülései kétfélék: általánosak és szakosztályiak. Az általános ülés tárgyai: 1. időszerű neveléstudományi kérdések, 2. általános iskolaszervezeti ügyek, 3. anyagi ügyek. A szakosztályok a következők: I. Népoktatás. 1. Kisdédóvó szakosztály, 2. Népiskolai szakosztály, 3. Továbbképző (ismétlőiskolai) szakosztály, 4. Tanítóképző intézeti szakosztály. II. Középfoku oktatás. 1. Polgári iskolai szakosztály, 2. Középiskolai szakosztály. III. Felsőfoku oktatás. 1. Főiskolai szakosztály. IV. Szakiskolai szakosztály. 1. Mezőgazdasági iskolai szakosztály, 2. Ipariskolai szakosztály, 3. Kereskedelmi iskolai szakosztály. V. Művészi oktatás. 1. Rajzoktatási szakosztály, 2. Ének- és zeneoktatási szakosztály. VI. Testnevelés. 1. Testnevelési szakosztály. VII. Gyógypedagógiai és emberbaráti intézetek. 1. Siketnémák oktatási szakosztálya, 2. Vakok oktatási szakosztálya, 3. Árvaházak szakosztálya. VIII. Nőnevelés. 1. Nőnevelési szakosztály. IX. Iskolán kívüli népművelés. 1. Iskolán kívüli népművelési szakosztály. X. Iskolai felügyelet. XI. Tanügyi népjóléti intézmények. 1. Tanítóképző, üdülőtelepek kérdése. XII. Ifjúsági irodalmi szakosztály. XIII. Gyermektanulmányozási szakosztály. Simon Lajos főtitkár felolvasta az ország tanügyi egyesületekhez küldendő felhívást, melyben az elnökség felkéri az egyesületek vezetését, hogy azokat a tételket, amelyet a kongresszuson előterjeszteni óhajtának, legkésőbb június 1-ig küldjék meg az előkészítő bizottság elnökségének. Tagsági díjakat 3 pengőben állapították meg. Jelentkezni lehet közvetlenül is. Tóth Árpád pénztáros előterjesztése után Korniss Gyula dr. elnök jelentette, hogy a főváros tanácsa az előkészítő munkálatokra hivatalos helyiséget utalt ki (VIII. Mária Terézia-téri gyak. isk.) és megfelelő segítő erőről is gondoskodott. A kultuszminiszter a kongresszust előkészítő bizottság költségeinek részbeni fedezésére egyelőre 15 millió koronát folyósít, Az elnöki tanács tudomásul vette, hogy a kongresszussal kapcsolatban tanszer- és tankönyvkiállítás is lesz.

Hivatalos rész.

Fejérvármegye és Székesfehérvár szab. kir. város kir.
tanfelügyelőjétől.

258/1926. szám.

Valamennyi községi és hitfelekezeti iskola
tekintetes Iskolaszékének!

Ismételten előfordult, hogy az állásról eltávo-
zott tanító eltávozását nem jelentették be a m. kir.
pénzügyigazgatósághoz s így megtörtént, hogy
tanító eltávozása után még 2 hónapig is kiutalta a
pénzügyigazgatóság az illető fizetését. Épen azért
ismételten és nyomatékosan figyelmébe ajánlom
az 1924. évi 5200/P. M. számú utasítás 42. §. 1.
pontjában foglaltakat mely a következőket rendeli
el: »Az a tisztviselő vagy egyéb alkalmazott, aki
az olyan változást, amely a hatályos jogszabályok
szerint az illetmények leszállítását, vagy teljes meg-
szüntetését vonja maga után kellő időben, legfel-
jebb a változás beállától számított nyolc napon
belül a közvetlen főnöke útján a számvevőségénél
(számfejtést teljesítő hivatalnál) — írásban be nem
jelenti, vagy az őt már meg nem illető járandóság-

got, vagy annak megfelelő részét jogosulatlanul,
vagy a változás szándékos elhallgatásával felveszi —
ezért anyagi és büntető jogi felelősséggel tartozik,»
Székesfehérvár, 1926. január 25.

Nevelős Lajos s. k.,
kir. tanfelügyelő.

Gazdaközönség figyelmébe!

Ha olcsón és jól kíván vásárolni
a gazdaságban előforduló bármiféle
vető vagy konyhakerti magvakat,
ugy forduljon hozzám bizalommal, hol
jutányosan vásárolhat északnémet-
országi takarmányrépa, bükköny,
baltacin, mohar stb. magvakat.
Csiraképeségért garantom.

Külön **FÁBIÁN FERENC**
mag- és lőszerműkereskedő
lőszerosztály Székesfehérvár, Ybl Miklós-utca.

DIVATÖLTÖNY

NADRÁG

FELÖLTŐ

MULATSÁGOKRA

URAM!
Figyelmeztetem Önt,
hogy
gyapjuszövetekben
és belesarukban
hiába keres

SZEBBET, JOBBAT, OLCSÓBBAT
ugysem talál sehol, mint
RUBÁNYAI IMRE
kizárólagos POSZTÓÜZLETÉBEN
SZÉKESFEHÉRVÁR.

és egyéb alkalmakra szük-
séges eredeti angol

FEKETE,

valamint a szálbafestett
INDIGÓKÉK
gyapjuszövetekből nagy
választék van.

Téli kabátposztókból

csakis a jobb gyártmá-
nyok.

NŐIRUHA,

kosztüm, alj, **KABÁT**
és köppenyművekben a
legszebb

különlegességek.

TAKARÓK, LÓPOKRÓCOK EGÉSZ ÉVEN ÁT

HEIN. GYÖRGY POSZTÓRAKTÁRA

(Székesfehérvár, püspöki palota mellett)

FELOSZLIK.**Férfi és női szövetek,
bélésárak, felöltők stb.****öt havi részletfizetésre
önköltségi áron adatnak el.****MINTÁKAT NEM KÜLD.****Maizer István**elsőrangú kelmefestő
és vegytisztító telepének**főgyűjtő-helye****SZÉKESFEHÉRVÁR,****Nádor-utca 1. szám.**

— Volt Radó-féle üzlet. —

Bőrkeztük festése!**Szabó István**

épület- és butor asztalos.

Székesfehérvár, Budai-ut 14.

Az összes e szakba

vágó munkákat vál-

lalja. — Tervekkel

— szolgál. —

TELEFON 57. SZ.

Lakás: Rákóczi-utca 29. sz. (Saját ház.)

VARGA JÁNOS

temetkezési vállalata

Székesfehérvár, Széchenyi-u. 61.

Vállalja

temetések rendezését

a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

Egyesületeknek és jóléti intézmé-
nyeknek kedvezményeket nyújt. —**Lelkiismeretes kiszolgálás!****Hatalmas segitőtársa minden tanítónak**

a szemléltető oktatás legtokéletesebb eszköze, a

**GLÓRIA II. iskolai vetítőkészülék álló-
és mozgóképek számára.**

Bárki által könnyen kezelhető. Sulya 6 kgr. és a felszereléshez tartozó utiszekrényben könnyen szállítható. Minden előkészület nélkül bárhol felszerelhető. Fényforrása: városi áram, vagy nagy kapacitású accumulator. Minden filmet játszik és így normális színházi mozielőadásokra is alkalmas. E révén az iskoláknak állandó bevételt biztosít, melyből a vételár rövidesen megtérül. Olcsó filmkölcsonzés, nagy választéku oktató-filmek. **Vetítési távolság 12 méterig; képnagyság 4 méterig.**

A mozgóképek előadás közben, — magyarázat céljából, — bármikor megállíthatók és visszafelé forgatással újból vetíthetők! Teljesen tűzveszélymentes és ezért hatósági engedély nélkül használható.

Vetítőkép és Filmipari Részvénytársaság, Budapest, V. Nádor-utca 28. Telefon: 120-21.